

Information från Överförmyndarnämnden

Aktier och värdepapper

I vissa situationer krävs överförmyndarnämndens samtycke vid förvärv av aktier för huvudmannens/den omyndiges räkning. Reglerna har tillkommit för att försäkra den enskilde om en trygg och säker placering av tillgångarna och förhindra rena spekulationsaffärer.

BARN - FÖRÄLDRAR/FÖRMYNDARE

FÖRVÄRV AV AKTIER

Okontrollerad förvaltning

När barnets tillgångar uppgår till mindre än 8 basbelopp (352 000 kronor för 2012) är förvaltningen av barnets tillgångar okontrollerad. I sådana fall kan föräldrarna fritt köpa andelar i värdepappersfonder, obligationer och aktier för barnets räkning. Alltför våghalsiga spekulationer med barnets tillgångar kan dock leda till skadeståndsskyldighet gentemot barnet. Föräldrarna är enligt lagens bestämmelser skyldiga att i första hand beakta att tillgångarna placeras på ett säkert sätt. Om barnet behöver låna pengar för att köpa aktier krävs ett godkännande av upplåningen från överförmyndaren. Det torde endast undantagsvis förekomma att överförmyndaren ger godkännande till en sådan upplåning.

Kontrollerad förvaltning

Om barnets tillgångar överstiger 8 basbelopp skall föräldrarna anmäla detta till överförmyndarnämnden. Förvaltningen blir därmed kontrollerad. Förvaltningen kan också bli kontrollerad om t ex en gåvogivare begär att gåvan skall stå under överförmyndarnämndens kontroll.

När det är fråga om en kontrollerad förvaltning gäller att andelar i värdepappersfonder samt vissa obligationer får förvärvas för barnets räkning utan särskilt tillstånd från nämnden. När det gäller inköp av enskilda aktier krävs ett godkännande av nämnden. Vanligtvis medger nämnden inköp av aktier som finns noterade på någon av fondbörsens listor. Någon enstaka gång kan det också förekomma att samtycke lämnas till förvärv av aktier i ett familjeföretag. När tillstånd till köp har erhållits från nämnden skall köpet redovisas till nämnden genom kopia av avräkningsnota.

Om man inte själv besitter kunskaper om aktieförvaltning bör man inhämta information och förslag på lämpliga placeringar av bank eller annan värdepappersförvaltare. Överförmyndarnämnden gör ingen bedömning av om den ena eller andra aktien skall inköpas, så länge aktien är föremål för handel och återfinns på börslista. Nämnden kan dock ha invändningar om större delen av tillgångarna placeras i ett enstaka aktieslag.

Vid större aktieinnehav kan det förekomma att överförmyndaren i stället för att pröva varje enskilt förvärv medger ett generellt tillstånd. Det kan antingen innebära att tillstånd meddelas till förvärv inom viss beloppsgräns eller frihet till förvärv under vissa tidsperioder.

Introduktion-nyemission

Introduktion av nya aktier på en fondbörslista kan ibland ske genom erbjudande till allmänheten att teckna aktierna. Det är inte ovanligt att en sådan emission väcker så stort intresse att det tecknas fler aktier än vad erbjudandet avser. Vid flera tillfällen har föräldrar tecknat såväl aktier för egen del som för sina barn. Föräldrar vars omyndiga barn erhåller aktier vid efterföljande fördelning, bör - i de fall där barnet saknar medel för betalning av aktier - iakttaga följande

- Barnet är ägare till aktierna och föräldrarna kan inte genom att använda sina medel för betalning betrakta aktierna som sina.
- Skall barnet låna av sina föräldrar måste en god man förordnas för att den omyndiges intresse skall tillvaratas vid lånetransaktionen.
- Det är överförmyndarnämnden som förordnar god man.
- Barnet kan inte ta upp lån utan överförmyndarens samtycke. Gode mannen skall därför ansöka om sådant samtycke.
- Om barnet tilldelas aktier kan barnet genom den gode mannen sälja aktierna till föräldrarna. Försäljningen skall i sådant fall ske till dagskurs och barnet skall tillgodogöras eventuell kursvinst. Avräkningsnota eller motsvarande bör upprättas mellan föräldrarna och barnet genom den gode mannen.

Om det anses föreligga särskild anledning att trygga förvaltningen kan överförmyndarnämnden bestämma om aktierna skall förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut. Särskilt beslut skall i så fall meddelas och detta beslut kan överklagas.

VUXNA - GOD MAN/FÖRVALTARE

En god man eller förvaltare får utan nämndens särskilda godkännande placera tillgångarna i vissa obligationer och värdepappersfonder. Placering i enskilda aktier kräver nämndens tillstånd. Eftersom alla tillgångar skall vara placerade på spärrade konton kräver normalt en omplacering till aktier/värdepappersfonder eller obligationer att nämnden ger sitt tillstånd till att belopp får uttagas från det spärrade kontot. Även VP-konton, fondkonton och depåer skall vara spärrade. I ansökan till nämnden skall aktieslag, antal eller belopp anges samt från vilket konto medel skall tas i anspråk. Placeringarna skall redovisas till nämnden med kopia på avräkningsnotan.

I sammanhanget bör det noteras att god man/förvaltare inte behöver ha överförmyndarnämndens tillstånd för att försälja aktier. Dock skall en överförmyndarspär alltid ligga på kapitalmarknadskonton, vp-konton och fondkonton. Detta innebär att den gode mannen ändå måste ansöka om att få röra värdepappren innan en försäljning kan ske. Överförmyndarnämnden gör dock ingen prövning av själva försäljningen.